

GAFFA KLUB

Værsgo – 16 sider ekstra GAFFA til dig hver måned!

JUNI 2009

JOYAFMAGTENS DIVISIONBRUTALITET

// VIND BILLETTER TIL ROSKILDE FESTIVAL OG COLDPLAY. STOR KONCERTREJSE TIL U2 I BERLIN. STORE RABATTER TIL SKIVE BEACH PARTY, START! FESTIVAL, ESBJERG ROCK FESTIVAL OG MEGET MERE //

JOY AFMAGTENS DIVISION BRUTALITET

I JUNI ER DET 30 ÅR SIDEN, JOY DIVISION UDGAV DERES SKELSÆTTENDE DEBUTALBUM *UNKNOWN PLEASURES*. MUSIKEREN OG MULTIKUNSTNEREN MARTIN HALL HAR I DEN ANLEDNING SKREVET DETTE ESSAY OM ALBUMMET, GRUPPEN OG DEN MARTREDE FORSANGER IAN CURTIS, DER BEGIK SELVMORD MINDRE END ET ÅR EFTER UDGIVELSEN AF PLADEN.

ORD: MARTIN HALL

”Somme tider forestiller jeg mig, hvordan himlen og døden er opstået: ved at vi har rykket det kostbareste i os væk fra os selv, fordi der endnu var så meget andet at gøre, og fordi det ikke var i sikkerhed hos os travle væsener. Nu er der gået tider med det, og vi har vænnet os til noget ringere. Vi genkender ikke længere vores ejendom og forfærdes over dens yderste storhed. Kan det ikke være?”

Rainer Maria Rilke (1875-1926)

I. INTRO

INGEN ROCKGRUPPE HAR rørt mig så dybt og inderligt som Joy Division. Så enkelt er det. Jeg var 16 år, da *Unknown*

Pleasures udkom, og den dag i dag mener jeg stadig, at albummet er den vigtigste rockudgivelse nogensinde.

70'ernes rockmusik var min katekismus, min udviklingslære. Først gav glamrockens dekadente poeter mig min intellektuelle og seksuelle vækkelse via frontfigurer som den androgyne Bowie og art school-fetichisterne Roxy Music, siden hen hamrede Sex Pistols døren til den konkrete, sociale virkelighed ind med deres kompromisløse insisteren på at leve efter egne regler og med dertilhørende nødvendig åndelig autonomi, og som sidste del af denne tredelte vækkelsesproces fik Joy Division vendt mit blik mod en mere metafysisk realitet.

Joy Division tilføjede en sjæleransagende dimension til slut-70'ernes rockmusik. Mere end noget andet var deres sange bekendelser, og tonen i gruppens udtryk var angerfuld, andægtig, ja, nærmest religiøs. Her bejlede romantikken til mysticismen i stort set hver eneste sang, Goethes unge Werther-skikkelse blev med ét en del af rockmusikkens karaktergalleri, og efter glamrockens læbestiftsgraffiti og punkens skrigende hårfarver hvilede al opmærksomheden nu pludselig på fire unge fyre i grå bukser, Lancashire-sko, nydeligt strøgne skjorter og slips.

Gruppen lignede groft sagt en samling kostskoledrenge i deres skoleuniform. Hos Joy Division var der ingen gimmicks – det var alvor frataget al posering.

Jo længere tid der går, desto mere synes der at være at sige om denne gruppe. Om Manchesters ”psykogeografi” i 70'erne. Om den sitren i underbevidstheden, der forplantede sig i en nærmest vækkelsesagtig bevægelse, i start-80'ernes horder af ensomt skulende unge mænd i lange overfrakker, der kropsstive og med blikket sat på uendeligt afventende stillede sig an i forladte fabrikker og mørke baggårde.

Noget var ved at samle sig i horisonten, og man ledte efter et tegn. Man begyndte at skue indad, søge svarene i skyggernes stilhed snarere end at kræve dem af den omverden, hvor al mening for længst var gået tabt i et orgie af arbejdsløshed og åndelig fallit.

Som Tony Wilson, stifteren af Factory Records, meget rammende formulerede periodens differentiering, skiftet fra punken til den såkaldte postpunk, så havde punkens entydige skrig altid været et ”fuck you”, hvorimod postpunkens suk blot forblev et ”I’m fucked”.

Man gik fra et fokus, der havde draget det meste af sin næring fra

bevidstheden om en ydre modstander, til et fokus, som i langt højere grad var rettet mod en indre afmagt og følelse af fortabelse. Som den så hyppigt citerede verslinje fra Dantes *Den Guddommelige Komedie* lyder, de sidste ord af indskriften over Helvedes Port som varsel til dem, som er ved at træde ind: ”Lad alt Haab fare, opgiv alt Haab; fuldstændigt.” (Helvede, 3. sang, vers 9). Man lod sig kort fortalt synke ned i dyndet i håbet om at genfinde altings tabte hjerte.

Bagefter kan man selvfølgelig gøre al den grin med periodens tidsånd, man vil – tage den ironiske distance og reducere sangeren Ian Curtis til en weltschmerz-crooner, der med selvmordet som den ultimative performance blot planmæssigt arbejdede sig hen imod sin egen rock'n'roll-udødelighed ved at hænge sig i en alder af 23 – men faktum forbliver, at Joy Divisions alvor og inderlighed for længst har ætset sig ind i både britisk og international rockhistories annaler med en glødende, stadig uovergået intensitet.

”Som Tony Wilson, stifteren af Factory Records, meget rammende formulerede periodens differentiering, skiftet fra punken til den såkaldte postpunk, så havde punkens entydige skrig altid været et ”fuck you”, hvorimod postpunkens suk blot forblev et ”I’m fucked”.

Et kvart århundrede har det syntes at tage verden alene at *begynde* at fatte, hvor betydningsfuldt et band, der her var tale om. Fra gruppens tidlige indflydelse på både The Cure og U2 hele vejen op til nyere navne som Interpol, Editors og White Lies.

Det var den totale mangel på forstillelse, der var Joy Divisions storhed – et blændende fravær af ligegyldige parader og billige tricks.

Og så selvfølgelig lige en bassist, der troede, han var lead-guitarist, en trommeslager, der spillede med en koncentration, som var han overbevist om, at gulvet under ham når som helst kunne finde på at opløse sig, en guitarist, der konsekvent forsøgte at modarbejde bassistens irriterende iørefaldende hooklines samt en sanger så sygeligt sensibel og plaget, at det var umuligt at forblive upåvirket.

Som Bono sagde efter Ian Curtis' selvmord:

”Han var den bedste. Jeg var altid nummer to. Men jeg gør det alligevel, nu hvor han er væk.”

Et øjeblik selverkendelse. Årtiers bevisførelse.

“Han var den bedste. Jeg var altid nummer to. Men jeg gør det alligevel, nu hvor han er væk.”
Bono, efter Ian Curtis’ selvmord

II. STORYLINE

Juli 1976: Sex Pistols optræder på Lesser Free Trade Hall i Manchester, en koncert, der fungerer som musikalsk åbenbaring for en række af de tilstedeværende gæster – blandt andet fire kommende postpunk-ikoner, d'herrer Mark E. Smith, Howard Devoto, Morrissey og Ian Curtis.

Hver især brændemærkes de af Pistols-sangeren Johnny Rottens fanatiske stirren, dette flammende blik, der syntes at stirre direkte ind i fremtiden, og hver især gik de efterfølgende ud og skabte rockhistorie med hver deres band: The Fall, Buzzcocks/Magazine, The Smiths og Joy Division.

Koncerten indledte en ny æra for byen. Inden da eksisterede "rock'n'roll-byen" Manchester simpelthen ikke. Byen var en fattig, industriel spøgelsesby, hvor der efter sigende kun boede omkring 200 mennesker i Manchesters centrum på det tidspunkt. I 2007 boede der over 20.000.

Det var Pistols-besøget, der satte alt dette i gang. Ikke blot de nævnte navne, men også den næste bølge med Stone Roses, Happy Mondays og Oasis.

Nogle gange kræver det kun fire mennesker at ændre historiens gang.

Ian Curtis, Bernard Sumner og Peter Hook slog sig sammen – sanger, guitarist, bassist. Senere kom trommeslageren Stephen Morris til. Historien lyder, at de i et kort øjeblik hed Stiff Kittens, men navnet var i virkeligheden blot et forslag, en joke, som guitarist og senere sanger i Buzzcocks Pete Shelley foreslog dem, eftersom hans katts killinger lige var døde.

Joy Division spillede deres første koncert under navnet Warsaw, inspireret af Bowie-nummeret "Warszawa" fra dennes på det tidspunkt nye album *Low*. Koncerten foregik i maj 1977 i The Electric Circus som opvarmning til Buzzcocks og Penetration.

Gruppen skiftede navn til Joy Division i slutningen af 1977, et navn, der blev hentet fra bogen *The House of Dolls* (1955) skrevet af en tidligere koncentrationslejr fange Yehiel Feiner under navnet Ka-Tzetnik 135633, hvilket var det nummer, nazisterne gav forfatteren under fangenskabet. "Glædesdivisionen" refererede til en gruppe jødiske kvinder, der for at overleve var nødsaget til at arbejde som prostituerede i lejren.

Joy Divisions første optræden under dette nye navn var i The Pips Club, den 25. januar 1978 – meget sigende samme måned, som Johnny Rotten forlod Sex Pistols. De indspillede og udgav ep'en "An Ideal for Living", hvor coveret viser en nazi-jugend med tromme: "Et tankevækkende motiv," som den evigt underspillede guitarist og senere keyboardspiller Bernard Sumner formulerede det, da han så coveret.

Curtis og ham delte samme apolitiske, symptomatisk-betonede forkærlighed for Europas dunkle fortid – givetvis den samme fascination, der gjorde, at han i denne periode kaldte sig Bernard Albrecht.

Herfra gik det stærkt. Joy Division udviklede sig på ingen tid fra et middelmådigt punkband til en gruppe med distinkt profil

og en tydelig fornemmelse af retning. Som i tilfældet med så mange andre af tidens toneangivende bands stod det dem hurtigt klart, at det blot at imitere oprindelige inspirationskilder som Pistols ville være at misse pointen fuldkommen; det handlede derimod om at fange gruppens ånd, tidens esprit og fremdrift, og dernæst tage et nyt og næste skridt.

De kom i kontakt med Tony Wilson, en lokal tv-vært, der arbejdede på Granada Television, og som i 1976-1977 blandt andet havde præsenteret programmet *So It Goes*. Den excentriske Wilson hadede 70'ernes musikscene og havde selv oplevet Sex Pistols' første koncert i byen som "intet mindre end en åbenbaring". Han bookede dem til sit tv-show og blev dermed den ansvarlige for gruppens første tv-optræden.

Omkring samme tid som mødet med Wilson blev Rob Gretton Joy Divisions manager, en elskeligt-brutal lokal musikfanatiker, der blandt andet havde arbejdet med det middelmådige poppunkband Slaughter and the Dogs. Wilson stiftede Factory Records, et navn, der var mere inspireret af Manchesters industrielle ødeland end af Warhols *The Factory*, og med Wilson og Gretton som henholdsvis femte og sjette medlem gik man så i gang med forberedelserne til indspilningerne af

"Juli 1976: Sex Pistols optræder på Lesser Free Trade Hall i Manchester, en koncert, der fungerer som musikalsk åbenbaring for en række af de tilstedeværende gæster – blandt andet fire kommende postpunk-ikoner, d'herrer Mark E. Smith, Howard Devoto, Morrissey og Ian Curtis. (...) Nogle gange kræver det kun fire mennesker at ændre historiens gang."

numrene "Digital" og "Glass" til den første Factory-udgivelse, "A Factory Sample" (en dobbelt-ep, der også indeholdt bidrag fra The Durutti Column, John Dowie og Cabaret Voltaire).

Til rollen som producer hyrede Wilson Martin Hannett, som under navnet Martin Zero blandt andet havde produceret Buzzcocks-ep'en "Spiral Scratch".

Mødet med Martin Hannett skulle vise sig at få en altafgørende betydning for Joy Divisions lyd. Hannett blev intet mindre end post-punkens George Martin, "the Phil Spector of dub", det vil sige en mand, for hvem musik intet var uden rumklang og ekko. Han havde en vision, og den skulle ingen komme i vejen for. I retrospektive er det for eksempel slående, at både Bernard Sumner og bassisten Peter Hook ved udgivelsen *Unknown Pleasures* begge *hadede* lyden på pladen. De kunne simpelthen ikke genkende deres eget værk.

Dette generede dog ikke Hannett det mindste. Ligesom vores egen netop afdøde statsminister, Anders Fogh Rasmussen, der foretrak hårdkogte æg ved sine morgenmøder med de andre ministre og aldrig var det mindste anfægtet af, at 18 ud af 19 æg blev liggende tilbage, hver gang regeringen forlod lokalet, så havde Hannett sin helt egen idé om gruppens lyd.

Om samarbejdet med gruppen udtalte han blandt andet: "Der var masser af rum

i deres lyd. De var en gave til en producer, fordi de intet anede om en pladeproduktion. De lavede ikke ballade. "A Factory Sample" var det første, jeg lavede med dem. Jeg mener, jeg havde den nye AMS delay-maskine (en digital ekkogenerator, red.) til rådighed i omkring to uger. Den hed "Digital". Den kom som sendt fra himlen."

Historien er meget symptomatisk for det fantastiske møde mellem skæbner, der fandt sted i denne periode. Factory Records var med Tony Wilsons egne ord "et kollektiv af galninge", ham selv inklusive. Wilson var en slags "Malcolm McLaren møder Jerry Springer", en overidealistisk fantast, der for eksempel lod alle de bands, han signerede, beholde samtlige musikalske rettigheder til indspilningerne, underskrev kontrakten med Joy Division med sit eget blod og som senere da også lige sørgede for, at verdens bedst sælgende 12"-single nogensinde, New Orders "Blue Monday", gav underskud for hvert eneste solgt eksemplar på grund af et alt for dyrt omslag!

Og hvem havde så fået lov til at lave det? En ung, tidligere designstuderende, hvis første job havde været "A Factory Sample", og som senere blev manden, der kom til at kendetegne Factorys æstetiske linje, den nu verdensberømte designer Peter Saville (manden bag samtlige Joy Division og New Order-covere). Det var også ham, der med en enkelt håndbevægelse grund-

lagde 80'ernes industrielt-romantiske dødsdesign, den prototype, som stort set ethvert goth-navn med respekt for sig selv lige siden har påtrækket deres covere til med (det vil sige et motiv af en marmorengel, en gravsten og/eller et par kutteklædte munke), idet han som forside-motiv på de to sidste Joy Division-plader, albummet *Closer* og singlen "Love Will Tear Us Apart", brugte henholdsvis et gravmausoleum og en gravsten – vel at mærke et par uger *inden* sangeren Ian Curtis' selvmord (på det tidspunkt var produktionen af begge plader desværre for længst sat i gang og derfor umulig at stoppe).

Læg til dette persongalleri den allerede omtalte manager Rob Gretton (en mand med et særligt talent for at konstruere sætninger, hvor ordet "fuck" udgjorde samtlige sætningsled, men som samtidig elskede sit band, som var det hans eget kød og blod), en af verdens bedste rock-journalister nogensinde, den Manchester-residerende Paul Morley, der benyttede enhver tænkelig lejlighed til at skrive om gruppen i den toneangivende engelske musikavis NME (New Musical Express), og så lige en på det tidspunkt fuldkommen ukendt hollandsk fotograf ved navn Anton Corbijn, som udelukkende tog til England for at få lov til at fotografere sit yndlingsband: Joy Division.

Skæbnegalleriet var fuldentet.

JOY DIVISION, ENGELSK POSTPUNKBAND 1976-1980.

Gruppen lagde med sin sorthvide æstetik og dunkle lyd fundamentet for 80'ernes goth-musik, en genre, de ellers stod i ganske grel kontrast til via deres alt andet end poserende stil.

Debutalbummet *Unknown Pleasures* blev allerede ved sin udgivelse betragtet som en klassiker, og da gruppens sanger, Ian Curtis, begik selvmord i maj 1980, var Joy Divisions mytologiske status en realitet.

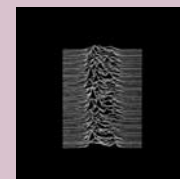
Efter den posthumt udgivne lp *Closer* og single *Love Will Tear Us Apart* dannede de resterende medlemmer bandet New Order.

Gennem et kvart århundrede er Joy Divisions popularitet støt vokset, og med fotografen Anton Corbijns spillefilm *Control* (2007) nåede interessen for bandet et nyt klimaks.

ALBUMS:

Unknown Pleasures (1979)

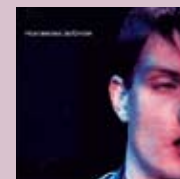
Closer (1980)

BOKSSÆT:

Heart and Soul (1997)

(indeholder stort set alt, gruppen udsendte og indspillede, samlet på 4 cd'er)

OPSAMLINGER (UDVALGTE):

Still (1981)

Substance (1988)

Permanent (1995)

The Best of New Order (2008)

LIVEALBUM (UDVALGTE):

The Peel Sessions (1990)

Preston 28 February 1980 (1999)

Complete BBC Recordings (2000)

Les Bains Douces 18 December 1979 (2001)

BØGER:

Deborah Curtis: *Touching from a Distance* (1995)

Matthew Robertson: *Factory Records – The Complete Graphic Album* (2006)

Paul Morley: *Joy Division – Piece by Piece* (2008)

FILM:

24 Hour Party People (Michael Winterbottom, 2002)

Control (Anton Corbijn, 2007)

BBC LIVE-PERFORMANCE

(TRANSMISSION):

www.youtube.com/watch?v=6ZwMs2fLoVE

LINKS:

www.myspace.com/joydivision

www.guardian.co.uk/books/2008/may/10/popandrock.joydivision

www.incubation.ch

www.joydivision.homestead.com

www.enkiri.com/joy/joy_division.html

FANSITES:

www.incubation.ch

www.joydivision.homestead.com

www.enkiri.com/joy/joy_division.html

Designeren Peter Savilles omslag til singlen "Love Will Tear Us Apart" var lavet et par uger inden Ian Curtis' selvmord, men eftersom produktionen af pladen allerede var sat i gang på dette tidspunkt, kom coverets gravstensromantik uundgåeligt til at fremstå som en kommentar til sangerens egen død.

III. MODUS OPERANDI

Rockmusik, når den er bedst, skræmmer os lige så meget, som den løfter eller underholder os.

Det var som allerede nævnt den totale mangel på ironi i Joy Divisions univers, der tiltalte mig. De vingebårne ord og den majestætisk enkle sangstruktur. Produktionen, der var lige dele industriel og universel, gold som sten og på samme tid dybt romantisk. Gruppens lydbillede var et sindbillede på tiden, et slags resonansrum, ikke bare for min, men for en hel generation af håbefulde unge undergrundssjæle.

Joy Divisions riff – og her tænker jeg især på Peter Hooks stakkeret-melodiske

basgange – virkede så infamt indlysende, når man hørte dem, at enhver musiker ikke kunne andet end at spørge sig selv, hvorfor han eller hun ikke allerede for længst var

”Det var den totale mangel på forstillelse, der var Joy Divisions storhed – et blændende fravær af ligegyldige parader og billige tricks.”

kommet på dem. I punken talte man altid om "the three-chord truth", det at ingen sang behøvede mere end tre akkorder, men i Joy Divisions tilfælde var vi ofte nede

på to akkorder i løbet af et helt nummer, ja, sågar en enkelt visse steder. Den episke single "Transmission" bevæger sig aldrig hinsides de to akkorder, hvilket *Unknown Pleasures*-nummeret "Shadowplay" heller ikke gør, for slet ikke at tale om albumets afslutningsnummer, "I Remember Nothing", hvor vi er nede på den famøse ene akkord hele skæringen igennem.

Det var enkelheden i deres univers, kombineret med de enorme skygger, som produceren Martin Hannett tilførte musikken, der gav musikken dens eminente karakter ... de bagvedliggende reallyde, båndsløjferne, de få, godt skjulte

keyboards, radiotesttonerne, der glimtede et sted ude i lydbilledets horisont. Alt, hvad der var gået

forud af rockmusik, virkede pludselig så konkret i forhold til det rum, Joy Division befandt sig i. Deres sange var slet ikke sange som sådan, snarere en slags åndesancer, en række påkaldelser og bønner – små messer, der fik Dylan til at lyde som en raspende pensionist og Lou Reed til at fremstå som en uoprettelig alkoholiker.

Det var lyden af en anden verden, ganske enkelt. Det var lyden af en ubeboelig, men ikke desto mindre glimtvis tilgængelig metafysisk realitet.

Det var lyden af en mands sjæl.

Sanger og tekstforfatter Ian Curtis var mere end almindeligt lydhør over for poesiens potensering af rockmusikken. Med sangtitler som "Interzone" (inspireret af William S. Burroughs), "Dead Souls" (Nikolai Gogol), "Colony" (Franz Kafka) og "Atrocity Exhibition" (J.G. Ballard) signalerede han et tydeligt slægtskab med den eksistentielle litteraturs mange forskelligartede stemmer.

IV. UNKNOWN PLEASURES

Jeg husker tydeligt den dag, jeg kom ind i Haase (en for længst nedlagt pladebutik i Løvstræde, København), og *Unknown Pleasures* netop var ankommet. Det var juni 1979.

Jesper Reisinger – dansk punks Allen Ginsberg-agtige excellence, manden der blandt andet stod bag bladet *Iklipsx*, men ellers forblev besynderligt produktionsløs – havde skaffet lp'en hjem via butikkens egenimport, endda i alt for mange eksemplarer i forhold til det estimerede salg, af den altoverdøvende simple grund, at dette bare var en plade, alle *skulle* høre. Folk, der ikke havde råd til at købe den, fik den simpelthen af ham, så vigtig forekom udbredelsen af dette nye evangelium ham ... selvfølgelig ikke, mens butikkens daglige leder og økonomisk ansvarlige så det, men diskret, som en modstandsmand, der lader en ulovlig tryksag passere fra hånd til hånd.

Pladens cover var det smukkeste, jeg nogensinde havde set. Det var som allerede nævnt designet af Peter Saville med udgangspunkt i et billede fra *The Cambridge Encyclopedia of Astronomy* (efter forslag fra Bernard Sumner), en grafisk gengivelse af 100 successive impulser fra den første *pulsar* (astrofysisk objekt, der udsender pulserende elektromagnetisk stråling), man havde opdaget,

det vil sige en række hvide, varierende linjer mod en sort baggrund. Pladen var trykt med struktur i pappet. Bagsiden af omslaget var sort, uden informationer om hverken sange eller medvirkende, blot med påskriften FACT 10, pladenummeret. Inden i coveret lå vinylpladen så i et innersleeve, hvor titlerne langt om længe dukkede op. Ud over et minimum af informationer var et sløret billede af en halvåben dør alt, man fik at se.

Pladen indeholdt ingen side 1 eller 2-betegnelser. Den angivelige side 1 hed "Outside" og gengav blot coveret på labellet, mens den formodede side 2 hed "Inside" (samme billede med omvendt tryk, det vil sige med sorte streger på hvid baggrund). Det er vel nærmest unødvendigt at sige, at sangenes tekster ikke var inkluderet.

De eneste billeder, jeg havde set af Ian Curtis og Joy Division, var dem, der havde været trykt i NME. Det var alle sammen sorthvide portrætter, hvilket primært skyldtes avisernes trykkestander dengang. Ikke desto mindre gengav disse kornede motiver glimrende den tidsånd, der herskede. Perioden kaldte ikke på farvebilleder – alt var gråt og følte mest af alt som en ny serie mellemkrigsår. Som generation var det ikke 60'ernes blomstervisioner, der omgav os

dengang, vi levede derimod i skyggen af en truende paddehattesky, ligesom Berlin-muren på allermest konkrete facon stadig delte øst og vest.

Jesper Reisinger havde talt om Joy Division i månedsvis, og mine forventninger til pladen var af samme grund

"Unknown Pleasures syntes at have en sær clairvoyant viden om sin egen fremtidige status som rockklassiker. Måneder inden havde Joy Division lydt som et ordinært punkband, og pludselig stod man så med dette mesterværk i hånden, en delikat balancegang mellem det pragmatiske og det umulige."

tårnhøje. Umiddelbart forekom den mig desværre noget ordinær. Indledningsvis fandt jeg sågar de to numre "She's Lost Control" og "Interzone" decideret ringe, sidstnævnte fordi det lød som en dårlig Stooges-kopi, og "She's Lost Control", fordi jeg ikke kunne se nogen som helst grund til, hvorfor en forpint sjæl som Curtis pludselig skulle begynde at tale i tredjeperson ental, når nu hans styrke så entydigt lå i jegets bekendelser til den

betroede lytter. Først senere gik det op for mig, at det var hans måde at beskrive sin egen epilepsi på.

Det nummer, der dog øjeblikkeligt ramte mig, var "New Dawn Fades", det sidste nummer på "Outside"-siden. Igen var der reminiscenser til The Stooges, denne gang til nummeret "Dirt" fra deres *Funhouse*-album (samme slæbende natur, samme slags rytmeguitar og samme monumentale afslutning på en side 1), men herfra ophørte alle ligheder så også. Jeg overgav mig betingelsesløst.

Det er lyden af verdens ensomste trommesæt, man hører i åbningen af "New Dawn Fades", gengivet i en klangverden så krystallinsk, at man allerede sekunder inde i nummeret føler, at man kan plukke istapper fra dens hvælving. Siden hen modsvares den nedgående basfigur af et stigende guitar tema, Bernard Sumners muligvis mest ekspressive øjeblik i det samlede Joy Division-katalog, og til sidst kommer stemmen så:

"A change of speed, a change of style ... a chance to watch, admire the distance; still occupied, though you forget."

4 minutter og 47 sekunder. Længden af en evighed.

Efter glamrockens læbestiftsgraffiti og punkens skrigende hårfarver kom Joy Division, fire unge fyre i grå bukser, Lancashire-sko, nydeligt strøgne skjorter og slips. Hos Joy Division var der ingen gimmicks – det var alvor frataget al posering.

V. TILSTANDE

Jeg hørte pladen igen og igen, og den voksede i mig med en nærmest epidemisk hast. Den blev en fortrolig. Et sted at opholde sig.

Hvad der især fascinerede mig ved lp'en som produktion betragtet, var Martin Hannetts konstante brug af industrielle lyde, disse sugende felter af forklædt lyd: Den bagvedliggende dronen på "Disorder", elevatoren, der fører én ind i "Insight", den omvendte båndsløjfe, der sætter "New Dawn Fades" i gang, samt piskesvirpene, som gang på gang flænses nattermørket på "Shadowplay". Pladens monstrøse skyggerverden udgjorde sin helt egen zone. Det var et mørkt sted, hvor det paradoksal nok var netop manglen på lys, der gjorde det muligt at skimte glimtene fra den *Hinterwelt*, som lå på den anden side af oplevelsen.

At lytte til pladen var et studie i, hvordan man inddrager rummet som et femte instrument. Der var langt fra live-koncerternes råhed til debutpladens nærmest dub-agtige univers.

Unknown Pleasures syntes at have en sær clairvoyant viden om sin egen fremtidige status som rockklassiker. Måneder inden havde Joy Division lydt som et ordnært punkband, og pludselig stod man så med dette mesterværk i hånden, en delikat balancegang mellem det pragmatiske og det umulige.

Både Bernard Sumner og Peter Hook var som sagt siden indrømmet, at de hadede lyden på pladen, da albummet i sin tid blev udsendt. Omvendt hadede produceren Martin Hannett mindst lige så inddædt at

have bandet omkring sig, når han arbejdede. Han forsøgte at fryse dem ud af kontrolrummet via airconditionanlægget og opførte sig, med gruppens egne ord, som en sindssyg videnskabsmand på stoffer. Lige meget hvad medlemmerne måtte have af indvendinger, var det eneste, der i sidste ende talte, hvordan Hannett selv opfattede resultatet, og hvordan indspilningerne lød hjemme hos ham på et sæt efter sigende grotesk store, nærmest deforme højttalere, der kun lige akkurat endnu hang sammen.

Hvor Ian Curtis i eftertidens øjne fremstår som den, der er ude af balance, var det set med datidens Hannett, der var det. Han fik godt nok også lov til at producere Joy Divisions andet og sidste album, *Closer*, men undervejs forværredes hans tilstand betydeligt. Manden havde altid været både excentrisk og uligevægtig, men

"Den romantiske tradition, som Curtis indskrev sig i, talte navne som Keats, Shelley og Byron, engelske digtere, der alle døde unge. Det var givetvis renheden, dramatikken og det evigt udsatte jeg inden for denne tradition, der tiltalte ham."

fra – med Bernard Sumners ord – at have haft et "pretty okay mentalt helbred og tilsvarende drug-intake" var Hannett allerede under indspilningerne af *Closer* ude af kontrol. Han drak massivt, blev heroinafhængig og fordoblede gradvist sin vægt, hvilket betød, at han til sidst vejede 180 kilo. Han døde som 42-årig af et hjertestop i 1991.

Heldigvis, kan man næsten sige, havde

gruppens fire unge medlemmer endnu ikke ego nok til at sætte sig op mod hverken Martin Hannetts eller Tony Wilsons kommandoer.

Kompromiset var, at alle holdt sig til hvert deres område – inden for hvilket de så til gengæld udfoldede sig på nærmest machiavellisk facon: Producenter kæmpede konstant med bandet, designeren nægtede at give sig om selv den mindste detalje (hvilket i anden sammenhæng for eksempel forsinkede Section 25's debutsingle – som Ian Curtis i øvrigt producerede sammen med Rob Gretton – i næsten et år), ligesom pladeselskabsmanden konstant opførte sig mere og mere irrationelt ... en situation, der i det store hele gjorde sangerens sindstilstand til det mindst synlige af alle problemer.

Spurgte man Curtis, hvordan han havde det, svarede han ifølge Peter Hook altid undvigende, med et "fint nok", "okay" eller "ingen problemer". Curtis var den sidste, der ønskede at skabe opmærksomhed

omkring sig selv; han ønskede blot at arbejde og isolerede sig af samme grund mere og mere hjemme på sit værelse, med sin kaffe, sine cigaretter og sine bøger.

Den romantiske tradition, som Curtis indskrev sig i, talte navne som Keats, Shelley og Byron, engelske digtere, der alle døde unge. Det var givetvis renheden, dramatikken og det evigt udsatte jeg inden for denne tradition, der tiltalte

ham. I fotografen Anton Corbijs senere film *Control* (2007) er der eksempelvis en sekvens, hvor Curtis citerer William Wordsworths digt "My Heart Leaps Up". Hvor vidt han lige præcis gjorde dette eller ej i den givne situation, betyder ikke det store; hans slægtskab med perioden er tydelig, og hans interesse for litteratur i al almindelighed bekræftet fra et hav af kilder.

Ligesom The Doors (et navn, der blev inspireret af en Aldous Huxley-bog) og The Fall (efter en Albert Camus-ditto) tog Joy Division som allerede nævnt også deres navn efter en bog. Curtis signalerede ligeledes sit kendskab til en række forfattere gennem sangtitler som "Interzone" (William S. Burroughs), "Dead Souls" (Nikolai Gogol), "Colony" (Franz Kafka) og "Atrocity Exhibition" (J.G. Ballard) og var alt i alt mere end almindelig lydhør over for poesiers potensering af rockmusikken. Hans lån af titler var dog aldrig direkte hændelsesreferencer til de pågældende forfatters bøger, de syntes derimod snarere at fungere som mentalgeografiske orienteringspunkter – indikationer af psykens brændpunkter.

Ian Curtis' store lyriske fortjeneste var at implementere det moderne samfunds underliggende umenneskelighed i sine tekster og at gøre dette på en både universel og personlig måde. Destillerede følelser er essensen i pop- og rockmusik, og nøjagtigt, som Joy Division i deres musik holder en perfekt balancegang mellem lys og fortvivelse, bevæger Curtis' tekster sig altid mellem håbløshed og behovet for menneskelig kontakt. I hans verden forbliver det at tabe selve evnen til at føle den helt store frygt.

Den senere verdenskendte fotograf og instruktør Anton Corbijn's ikoniske foto af Joy Division i den engelske undergrund. Corbijn kom senere til at påvirke både U2's og Depeche Modes visuelle image.

ARTIKLENS FORFATTER

Martin Hall, født 1963, er sanger, sangskriver, komponist, forfatter med mere.

Han albumdebuterede i 1981 som forgrundsfigur i Ballet Mécanique og har siden udgivet en lang række album inden for både pop, rock, post-punk, kompositionsmusik, elektronika og meget mere. Han har desuden udgivet bøger af både skøn- og faglitterær art, har lavet installationskunst, performanceater og meget andet. I efteråret 2008 kunne han opleves som dommer i DR1's talentshow *Talent 2008*. Seneste albumudgivelse er *Hospital Cafeterias* fra februar 2009. Læs mere på www.martinhall.com

VI. AND THEN

Omkring årsskiftet 1978-1979 fik Ian Curtis stillet diagnosen epilepsi. Han begyndte at tage medicin mod sygdommen. Forsøgsmedicinen var delvis eksperimentel og forværrede alt i alt blot hans i forvejen depressivt anlagte natur. Kort efter gik gruppen i gang med indspilningen af *Unknown Pleasures*, der som nævnt blev udsendt til øjeblikkelig klassikerstatus i 1979.

"Destillerede følelser er essensen i pop- og rockmusik, og nøjagtigt, som Joy Division i deres musik holder en perfekt balancegang mellem lys og fortvivlelse, bevæger Curtis' tekster sig altid mellem håbløshed og behovet for menneskelig kontakt. I hans verden forbliver det at tabe selve evnen til at føle den helt store frygt."

I september samme år spillede Joy Division to numre i BBC2's *Something Else*-program, blandt andet "Transmission", hvorfra coverbilledet til den senere udgivne *Heart and Soul*-opsamlingsboks stammer.

Jeg kan huske, at Jesper Reisinger fik tilsendt omkring ti private papirfotos fra en engelsk bekendt, der havde taget dem direkte fra tv-skærmen under gruppens optræden. Det var første gang, jeg så et

billede af Ian Curtis og Joy Division i farver. Han så fuldkommen opløst ud. Det var rystende.

Jesper Reisinger mindede mig om, at vi levede i fantastiske tider.

Han havde ret.

Joy Division spillede deres sidste koncert i Birmingham den 2. maj 1980, og Ian Curtis hængte sig selv natten til den 18. maj efter at have set Werner Herzog-filmen *Stroszek* på tv. Den sidste plade, han lyttede til, var Iggy Pops *The Idiot*.

Han var beruset. Han var 23.

Paul Morley skrev en rørende nekrolog i NME, om den blivende kvalitet af gruppens musik. I den rivaliserende musikavis Sounds afsluttede journalisten Dave McCullough sin ophøjelse af Curtis' selvmord med ordene "this man died for you."

Jeg kunne slet ikke rumme nyheden, da jeg fik den at vide. Jeg gik hjem og

græd. Jeg var lige fyldt 17, og den vigtigste stemme i verden var forstummet.

Tingene blev aldrig de samme.

Det var besynderligt at høre Grace Jones' maskinelt anonyme 1980-udgave af "She's Lost Control". Decideret grotesk at lytte til Paul Youngs 1983-version af "Love Will Tear Us Apart".

Langt senere kom der *Unknown Pleasures*-sneakers på markedet. Joy Division-ringtoner. Film, bøger, opsamlingsplader. Livet gik videre.

Jeg lyttede ikke til gruppens musik de næste 15 år.

I sine bedste øjeblikke er den simpelt hen for stor til at rumme. Det er også derfor, jeg ikke hører den så meget længere.

Ingen rockmusik har rørt mig dybere. Ingen rockmusik kommer nogensinde til det ☹

*This is the car at the edge of the road
There's nothing disturbed
All the windows are closed
I guess you were right when we talked in the heat
There's no room for the weak
No room for the weak*

(Day of the Lords)

*I travelled far and wide where unknown martyrs died
What did you see there?
I saw the one-sided trials
What did you see there?
I saw the tears as they cried
They had tears in their eyes
Tears in their eyes
Tears in their eyes*

(Wilderness)

*Listen to the silence
Let it ring on
Eyes, dark grey lenses, frightened of the sun
We would have a fine time living in the night
Left to blind destruction
Waiting for our sight*

(Transmission)